

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

3. søndag i treenighetstiden – 26. juni 2022

Evangelietekst: Mark 10,13-16

Lesetekst I: 1 Sam 1,9-18

Lesetekst II: 1 Joh 3,1-3

Guds barn

En bibeltekst med fast plass i gudstjenesten og livet

«De bar små barn til Jesus...» Denne søndagens evangelietekst leses hver gang et barn blir døpt i Den norske kirke og Frikirken – og kanskje flere kirker også.

Dette er altså en bibeltekst som, når den leses, «trykker på mange knapper» hos mottakerne. Mange vil umiddelbart assosiere til små skatter i hvit dåpskjole, stolte familier, bunader, høytid og fest og slekters gang. Jeg antar derfor at mange predikanter vil ønske å knytte an til tekstens plass i kirkas liv og menneskenes liv.

En parallell: For en drøy måned siden var Fadervår prekentekst. Jeg hørte en annen prest preke denne dagen, og han fikk på forbilledlig vis – med islett av det personlige og det humoristiske - frem hvilken stor betydning disse bibelversene – denne bønnen – har i våre liv.

Til dagen

I 1. rekkes tekster til denne søndagen handler det om at Herren har gjort i stand et stort gjestebud, hvor vi er invitert til bords. «Dagens bønn» henviser både til det himmelske gjestebudet, nattverdbordet som rasteplass på veien dit, og kallet til å gå ut og innby andre til festen.

Bibeltekstene i år, i 3. rekke, faller ikke ved første øyekast inn under gjestebuds-motivet, men på et dypere plan er det godt samsvar mellom tekstene i de ulike rekkene. Fellesnevneren er invitasjonen inn til den overflod av godhet og glede som Gud vil gi oss – av ren nåde. Også i 3. rekke møter vi mennesker som kan sies å innby andre til Guds gjestebud: De som bar barna til Jesus, koblet barna på Ham og livet i Ham. Og den barnløse Hanna ble siden mor til Samuel, og lot ham vokse opp i Guds nærhet i templet. Her ligger et mulig hovedpoeng for dagen: Kallet til å gi evangeliet videre til neste generasjon. Eller, for å bruke søndagsskolens ord: Jesus til barna!

Barn i antikken og i jødisk tradisjon

Hva slags status hadde barn i Middelhavsområdet for 2000 år siden? Disiplene som viste bort barna og deres foresatte – hva slags barnesyn kan de ha hatt? Hvor oppsiktsvekkende var Jesu ord om barna?

Den som stiller seg slike spørsmål i sitt prekenarbeid, kan ha nytte og glede av spesialavhandlingen til daværende teologistudent Katrine Lind-Solstad. Den er skrevet på norsk.

(<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/32822/OPPGAVEN.pdf?sequence=1>)

Her beskrives barnets lave status i Romerrikets lovgivning og kultur. Også romerske foreldre gledet seg over barna sine, men barnet var farens eiendom. Han kunne gjøre hva han ville med det. Særlig jentebarn hadde en sårbar posisjon. Og fokus var mer på hva barnet kunne bli enn på barnets verdi og trivsel i barneårene.

I den jødiske verden ga teologien barna høyere status enn i den romerske verden. Barn var Guds gave, en velsignelse. Mennesket – også det lille barnet – var skapt i Guds bilde. Det var ikke foreldrenes eiendom, men tilhørte dypest sett Gud. Livet startet ved unnfangelsen, og det var uaktuelt å sette ut barn for å dø.

Jeg tror man skal være noe varsom med å slå fast at disiplene – som jo var jøder - hadde et nedlatende syn på småbarn. Strengt tatt vet vi ingenting om hvorfor de viste bort barna og deres foresatte.

Likevel kan ingenting måle seg med Jesu forhold til barna. Ikke bare velsigner han dem med håndspåleggelse, nei, han tar dem inntil seg. Ikke bare korrigerer han disiplene, nei, han reagerer sterkt følelsesmessig når de prøver å hindre barna fra å komme til ham. Ikke bare presiserer han barnas verdi, nei, han gjør barna til forbilder for de voksne i kunsten å ta imot Guds rike.

Hvilke praktiske konsekvenser får dette for vår måte å være kirke og foreldre og faddere? Det kan en preken utforske. Det er også grunn til å stille spørsmålet: Hva betyr det å ta imot Guds rike likesom et lite barn? Jeg er veldig glad i Knut Grønviks Søndagspostiller. I bind 2 gir han et tredelt svar på dette spørsmålet: Små barn har evnen til å ta imot. Små barn viser tillit. Og små barn søker fellesskap. På disse tre måtene er de et forbilde for oss voksne.

Å være Guds barn

Barna som blir tatt imot av Jesus i Markus-teksten, får en helt konkret opplevelse av å være Guds barn. Den gode nyheten er at muligheten for å være Guds barn finnes for oss alle. «Se hvor stor kjærlighet Far har vist oss: Vi får kalles Guds barn, ja, vi er det!» (1 Joh 3,1) I gangen vår har vi et teppe på veggen med tekst fra en gammel barnesang:

Guds rike hører barna til og jeg er regnet med. Det er grunnsteinen i min tro fra jeg var liten.

Sørlandspresten Kristina Grundetjern skriver varmt og levende og ofte om å være Guds barn. Å være Guds barn er å bære «verdens fineste tittel», sier hun. I en tid hvor identitet er et stort tema, og suget hos mange er stort etter å kjenne seg god nok og bli akseptert av flokken, er dette virkelig godt budskap: Din dypeste identitet er å være Guds barn. På Guds fang kan

du hvile fra den evige vurderingen du selv og andre utsetter deg for, og bare ta imot Hans kjærlighet og nåde.

Jeg har aldri likt formuleringen «Du er god nok som du er». Den kan nok fungere som trøst til ungdommen som får karakterer midt på treet, men som skulle ønske han presterte bedre, eller til den voksne som aldri helt blir a jour verken på jobb eller med husarbeidet. Men på et eksistensielt nivå blir det feil. For det gale som vi ikke vil, det gjør vi. Og det gode vi vil, det forsømmer vi å gjøre. Vår synd har negative konsekvenser for andre mennesker og for hele Guds skaperverk. Hvis vi kjenner den vonde klumpen i magen og vet at vi har sviktet, tror jeg ikke det hjelper så mye å høre «Du er god nok som du er». Det som derimot hjelper, tror jeg, er å ha en trygg identitet som Guds barn. På min beste dag og på min verste dag er jeg elsket av ham. Når jeg fikser alt, og når jeg snubler og faller og knuser det jeg bar på, har jeg et sted å komme: Et hjem hos Gud. Det er litt av en skatt å eie – og gi videre!

En trygg identitet som Guds barn gjør det også lettere, tror jeg, å forholde seg til egne feil og mangler på en ærlig og konstruktiv måte. Psykolog Hedvig Montgomery snakker om at det er lurt å vente til barnet er «på et fint sted», i overført betydning, før man snakker med barnet om ting ved dets oppførsel som ikke er greit. Jeg tror det gjelder mennesker i alle aldre.

Født som eller blitt guds barn?

Da dåpsliturgien i Den norske kirke ble endret for noen år siden, ble formuleringen «gjort deg til sitt barn» erstattet med «født deg på ny». Med denne endringen tapte man noe, og vant noe. Dåpsbarna blir ikke lenger tiltalt som «Guds barn». Det synes jeg er et tap. «...født deg på ny» er en teologisk formulering som ikke spiller på de samme emosjonelle strengene. Det er vanskeligere å forstå for store og små, og vil ikke oppleves som et trygt fundament for livet på samme måte som vissheten om å være «Guds barn».

Likevel er jeg glad for endringen. Også Den katolske kirkes dåpsliturgi har «gjenfødt», ikke «Guds barn». Og fra et sjelesørgerisk perspektiv kunne formuleringen «gjort deg til sitt barn» skape vonde spørsmål om de barna som døde før de rakk å bli døpt – var ikke de Guds barn?

Når blir man egentlig Guds barn? Uttrykket brukes én gang i Det gamle testamentet: «Israels barn skal bli tallrike som havets sand, som ikke kan måles og ikke telles. Der det før ble sagt til dem: «Dere er ikke mitt folk», skal det sies: «Den levende Guds barn.» (Hosea 1,10) Konteksten er som følger: Folket er troløst mot Gud. Gud er vred. Men han kan ikke klare å gi dem opp. Han vil igjen binde seg til folket i kjærlighet og troskap, og folket skal igjen kjenne Herren (2,19-20). Og Paulus skriver om sitt eget folk at «De er israelitter; de har retten til å være *Guds barn* (...)» (Rom 9,4) I vers 26 siterer han Hosea 1,10. Samtidig sørger han over at mange i hans folk ikke har tatt imot Guds rettferdighet i Jesus Kristus, men vil bygge seg opp sin egen rettferdighet, og dermed bommer på målet. (10,3)

Status som «Guds barn» er altså knyttet til Guds utvelgelse, løfte og troskap. Ingen kan i egen kraft vinne denne statusen. Den er en gave. Men det er mulig å falle ut av den. Og i Jesus Kristus er det blitt mulig for hedningefolkene, altså oss ikke-jøder, å bli podet inn på det gamle treet og bli Guds barn. (Rom 11,17)

I Det nye testamentet knyttes ellers uttrykket til å ha tatt imot Jesus (Joh 1,12), tro på Jesus Kristus (Gal 3,26), gjøre rett og elske sin bror (1 Joh 3,10), å være drevet av Guds Ånd (Rom

8,14) og å skape fred (Matt 5,9). Kanskje vi kan oppsummere med å si at å være Guds barn er å være koblet på Gud, i Jesus Kristus, og dermed preget av Ham i holdning og handling.

Liknelsen om sønnen som vendte hjem (Luk 15,11-32) er fundamentalt viktig for å forstå hva det er å være Guds barn: Den yngste sønnen mistet aldri sin status som sin fars barn, men det var likevel om å gjøre at han vendte hjem igjen! Jeg tenker som følger: Frelse er gjenopprettelse. Konsekvensene av syndefallet gjøres om på. Gud skapte mennesket til å leve i hans umiddelbare nærhet, med all den trygghet og fryd det innebar. Så glapp det. Sigvart Dagsland synger om dette:

Då barnå forsvant

bag siste bro som brant

låg hagen så tomme tebage

Ein far stod og gråd øve alt han hadde tapt

Ein drøm var forbi, men ein sang var blitt skabt

Å kjære barn, å kjære barn

Kom hjem, kom hjem

M: Sigvart Dagsland. T: Erik Hillestad etter en idé av Torolf Nordbø)

Kanskje kan vi si at alle mennesker er skapt til å være Guds barn, men etter syndefallet blir vi født med ryggen mot Gud, og trenger å gjenforenes med vår Far. Noe må skje for at vi skal bli det vi er skapt til å være. Derfor trenger vi å bli kjent med Jesus, døpt til den treenige Guds navn og finne ut av hva det betyr i praksis å leve i ham.

En dåpstekst?

Det er all grunn til å tenke stort om dåpen. Dåpen demonstrerer den dypeste sannheten i vår tro: At frelsen er noe vi mottar, uforskyldt og av Guds nåde. Vi døpes – vi døper ikke oss selv. Jeg personlig har hatt et sterkt forhold til min egen barnedåp så lenge jeg kan huske. Ikke bare teologisk, men også følelsesmessig, er min dåp selve grunnplanken i livet.

Er Mark 10,13-16 en dåpstekst? Kan avsnittet brukes som argument for barnedåp? Barna i fortellingen blir ikke døpt – naturlig nok; ingen ble døpt til Jesu navn eller til den treenige Guds navn før etter at Jesus hadde gitt sin dåpsbefaling og dratt opp til himmelen. Men det er interessant å merke seg at ordet «hindre» brukes i flere dåpstekster i Det nye testamentet (bl.a. Matt 3,14; Apg 8,36; 10,47; 11,17), og også var brukt i dåpsliturgien i den tidlige kirke. (Kilde: NTR – Det nye testamente revidert 2003). Er dette tilfeldig?

Jeg er usikker på hvor langt man skal trekke konsekvensene av denne ordbruken. Sier den at barna ikke skal holdes borte fra dåpen? Det viktigste budskapet i teksten synes meg å være at barna ikke skal holdes borte fra Jesus. I vår tid, da overføringen av en levende tro på Jesus fra den ene generasjonen til den andre er alt annet enn selvsagt, er dette et høyst aktuelt budskap. Samtidig: Å velge bort dåpen for sine barn er for en del foreldre et uttrykk for at det ikke er viktig for dem at barna blir kjent med Jesus og vokser opp i tro på ham. Uavhengig av hva man måtte mene om den teologiske sammenhengen mellom tro og dåp, eksisterer det på

et samfunnsplan en de facto sammenheng mellom dåpstall og troens plass i vårt land. Dermed kan et prekenarbeid over Mark 10,13-16 være en anledning til å spørre seg selv: Hvordan kan invitasjonen til Herrens gjestebud utformes i vår tid for at budskapet virkelig skal nå frem til mottakerne, og de få lyst til å komme på festen, med barna sine?

Kathrine Tallaksen Skjerdal

sogneprest i Høvåg

kathrine.tallaksen.skjerdal@lillesand.kommune.no